Ñapa

Betico: een gewone ongewone Croes

'Si mi cai na caminda, gara e bandera y sigui cu e lucha'. Woorden van wijlen Betico Croes, sinds de oprichting van de Movimiento Electoral di Pueblo (MEP) leider van deze partij, tot aan zijn overlijden in 1986. Dertig jaar later staat de nationale feestdag Dia di Betico vooral in het teken van sportieve strijd. Anton Bohnen haalt voor Ñapa herinneringen aan de grote leider op met Maikito, neef van Betico Croes.

Het standbeeld van Betico Croes

'...M'a Sali di e pueblo humild'i Santa Cruz
Pa suerte mi famianan tambe ta Croes
Wel ami ta e yiu mayor di Maiky Croes
Y nieto di e cantant'i Dande Joonchi Croes...'

Uit 'KEN NOS TA' *(Composicion: Gos Oduber; Areglo: Hildward Croes)*

Door Anton Bohnen

De eerste afspraak maken we bij het examenbureau op de route van Paradera naar Oranjestad. Uitgangspunt is een verkenning van Betico's affiniteit met de sport. Tenslotte zijn er ook dit jaar op *'Dia di Betico'* weer veel sportactiviteiten.

De sporter

"De grote familie Croes was een sportactieve familie", zegt Maikito: oomzegger. Zijn moeder is de zus van Betico. "Als we met de familie bij elkaar waren, voetbalden we met zo'n kleine tennisbal, weet je." Het gezin Croes woonde tegenover de bekende sportclub Estrea, waar later door Betico driftig werd getafeltennist en volleybal werd gespeeld. Dat heeft hij later ook in competitieverband nog op redelijk hoog niveau gedaan. Hij deed ook wel mee met voetbal, maar daarin was hij geen opvallende speler."

En: "Ja, nou ja, hij was met tafeltennis een aanvallend ingestelde speler en zijn forehand was heel moeilijk te verdedigen."

De sportleraar

"Betico was de eerste uit het gezin, die in Holland ging studeren: de Kweekschool (toenmalige onderwijzersopleiding, nu Pedagogische Academie). Dat was in 1958 en die opleiding duurde toen vijf jaar. Toen hij in 1963 terugkwam, was hij een aantal jaren werkzaam als onderwijzer. Zowel binnen schooltijd als daarbuiten stimuleerde hij de kinderen actief te zijn en mee te doen aan diverse sportactiviteiten."

Bij Betico stond het plezier in de sport voorop, aldus zijn neef. "Het met elkaar samen spelen, het creëren van vriendschappen onderling, daar ging het om", zegt hij. "Maar ook om het bijbrengen van een zekere discipline. In die zin kon hij behoorlijk streng zijn. Streng maar rechtvaardig. Het plezier kwam op de eerste plaats. Hij wilde graag vrolijkheid in zijn omgeving zien."

Diezelfde inzet had hij volgens neef Maikito ook, toen hij later op de MULO (nu MAVO) ging werken. "Vanwege zijn sportieve achtergrond en affiniteit werd hij gevraagd het vak lichamelijke opvoeding te geven."

In die tijd ontwikkelde Betico een groot verantwoordelijkheidsgevoel, niet alleen naar zijn familie, vrienden en de kinderen op school, maar voor 'zijn volk', de Arubanen. Maikito: "Ja, hij was de eerste, die ging studeren in Nederland. Later gingen nog twee kinderen die kant op en Betico voelde zich daar verantwoordelijk voor. Ook toen hij later terugkwam naar het eiland wilde hij iets 'terugdoen' voor het feit dat hij kon en mocht doorleren...."

Het was onvermijdelijk eigenlijk. Betico ging de politiek in en werd al gauw naar voren geschoven als een leider. En vanaf dat moment had Betico maar één doel voor ogen. Hij zou en moest 'zijn volk' emanciperen en zelfbewustzijn bijbrengen. De afhankelijkheid ten op zichte van 'Willemstad' was veel te groot en de gedachte van de 'Séparacion', die al in de jaren dertig van de vorige eeuw leefde op Aruba, werd nieuw leven ingeblazen, met als uiteindelijk doel een 'Status Aparte' voor het eiland binnen het Koninkrijk der Nederlanden.

Maikito: "Niet alleen die bestuurlijke concrete doelstelling was belangrijk, maar eigenlijk vooral dat het zo'n essentiële bijdrage leverde aan de eigenwaarde en het zelfbewustzijn van het Arubaanse volk."

We dwalen dan af van het onderwerp en laten ons meeslepen door Maikito's herinneringen aan zijn te vroeg overleden oom. Als Maikito voor het beeld, dat voor het huis van de familie bij het kruispunt midden in Santa Croes staat, zegt hij zacht: "Ik sta hier met gemengde gevoelens."

Het beeld is niet op ware grootte, aldus Maikito. "Nee, in werkelijkheid was hij een kop kleiner, denk ik..." Hij gaat naast het beeld staan en wijst mij met een ontroerde blik in de ogen, hoe de verhoudingen in werkelijkheid waren. Voorbijgangers bekijken het tafereel met enige verbazing.

We lopen naar de andere zijde van het kruispunt. "Als Stichting, die het nalatenschap van Betico Croes beheert (Maikito is voorzitter van deze stichting) zijn we plannen aan het maken om het huis van de familie samen met het huis op de hoek tot een museum te verbouwen. Met daar aan de andere kant van de weg een tribune met een podium voor diverse culturele activiteiten."

Dan staan we voor 'Centro Deportiva Libertador Betico Croes'. Als je er zo voor staat, is de aanblik van deze sportaccommodatie werkelijk monumentaal. "Toen Betico zich sterk had gemaakt voor deze sportaccommodatie, was dit gewoon Sporthal Santa Croes, hoor. Betico hield eigenlijk niet van die grote woorden. Het enige dat hij over zichzelf toen zei was, dat hij zich 'tata di pueblo' voelde. En dat verwijst weer naar dat grote verantwoordelijkheidsgevoel van hem, hè!"

Maikito Croes (voorzitter Stichting Betico Croes) voor Centro Deportivo Betico Croes

We worden regelmatig onderbroken door langsrijdende automobilisten: "*Bon dia Maikito! Con ta bai.*"

Op dezelfde plek waar nu de Sporthal staat werden bij de bouw nog indianengraven en andere overblijfselen uit die tijd gevonden. Het was vermoedelijk een behoorlijk grote indianennederzetting in vroeger tijden.

Maikito is de sport even vergeten en dwaalt af naar zijn eigen (en Betico's) roots. "Het moet in Brugge geweest zijn. Daar – zo gaan de verhalen – werden drie broers uit een groot gezin verbannen. Zij hadden zich schuldig gemaakt – na een avondje flink zuipen – aan het molesteren van een man en konden niet langer in de streek worden gehandhaafd. Twee vertrokken naar het Caribisch gebied en één vertrok richting Indonesië."

En: "Ja, ja, die familie van die Indonesische Croes hebben we later in Holland in de jaren zestig van de vorige eeuw bij toeval ontdekt en nu komen we regelmatig weer bij elkaar."

Ik breng het gesprek weer terug naar ons uitgangspunt. "Die gevel stond eerst niet gepland", zegt hij wijzend naar het gebouw . "Maar toen heb ik zelf – als adviseur van het Ministerie van Sport – het idee voor die voorgevel geleverd. En dat is door de architect zo overgenomen en uitgewerkt.", zegt hij met gepaste trots.

De bedoeling was dat na de voltooiing van de bouw, er later aan de zijkanten en achterkant sportfaciliteiten bijgebouwd zouden worden. Een zwembad plus tribune, basketbal-, volleybal en baseballfaciliteiten zouden het geheel moeten complementeren. Het is er (nog?) niet van gekomen.

Dan is de tijd om afscheid te nemen. Na een vriendelijk 'Nos ta topa', gaat hij snel naar zijn auto, waar zijn zoon hem ongeduldig opwacht. Zoon Michael heeft dringend twee florins nodig!

Een nieuw boek over Betico ?

Een paar dagen later heb ik nog een korte ontmoeting met Gloria Croes. Zij is secretaresse van de al eerder genoemde stichting (Stichting Betico Croes). Naast het huis in Paradera val ik midden in een 'huiswerkklas'. Ik schuif aan naast de kinderen in de schoolbanken. "Ken bo ta?", wordt er gevraagd. Maar als ik in mijn beste Papiaments vertel dat ik ook huiswerk kom maken, wordt er toch wat ongelovig naar me gekeken. Gloria 'redt de situatie' door aan te schuiven en vriendelijk in het Nederlands te vragen, wat ik nog wilde weten.

"In de loop van dit jaar verschijnt een nieuw boek over Betico, samen met een CD/DVD, waarop historische beeld- en geluidsfragmenten te horen en te zien zijn. De titel? 'Betico Croes: Tata Di Nos Pais."

'...Sanger di Betico Croes
Libertador di nos Pais
E fundador di e grupo aki
Tata di nos libertad...'

Uit 'KEN NOS TA' *(Composicion: Gos Oduber; Areglo: Hildward Croes; Interprete: Maikito Croes cu Grupo di Betico), één van de mooiste tracks van de CD 'Libertad'* van *Grupo di Betico*

Betico Croes werpt de eerste bal.